

vidi u potrebi za iznalaženjem imanentne vrijednosti čovjeka, a sve kroz reafirmaciju aristotelovske teleologije. Smatra da sve pokušaje stvaranja utopija, posebno s naglaskom na Kanta, Hegela i Marxa, treba izbjegavati, jer sadašnjost uzimaju kao nešto negativno, nešto što treba nadvladati, kao vulgarniji oblik nečeg što se treba ozbiljiti u višim razinama svoga kretanja.

U poglavlju *Bioetika*, u kojemu će nakon kratkog uvoda u povijest bioetičke tematike autor izraziti svoj stav o uvažavanju, a ne izjednačavanju interesa prema ne-ljudskim bićima, postavit će se pitanje otkuda početi kada govorimo o jednakosti. Trebamo li krenuti od političke i pravne jednakosti ili od bitne, umne jednakosti? Pravna i politička jednakost tek je odnedavno nadišla partikularizam u svom apliciranju, pa su ju stekle i pripadnice ljudi, a ne samo pripadnici. Pravna i politička jednakost za ostala živa bića tek su u raspravama, a umna ili bitno ljudska obilježja otežavaju raspravu do te mjere da će autor konstatirati da nije sasvim raspravljeno do koje se mjere moralnost mora raširiti da bi zahvatila i pitanja životinja.

Nadalje, autor smatra da bioetika ne smije ignorirati spoznaju i metodologiju biologije. Esencijalnost biološkog života, kao svojevrsni izvorni život, ne smije se nikada promatrati u sekundarnom značenju. Puko egzistiranje u susvijetu po Galoviću postaje samoinstrumentaliziranje u ambijentu druge prirode, tj. kulture u kojoj dominira tehnika.

Nužni slijed autorovih misli dovodi ga do tematiziranja politika, u sklopu poglavlja *Biopolitika*, koje sežu do najintimnijeg dijela života, a prijemčive su za riječ dizajn. Preko načela *patria potesta* rađa se ideja upravljanja životom koju je među prvi-

ma razvio Michael Foucault. Upravljanje životom vodi do pukog, „golog“ egzistiranja, riječima G. Agambena, života homo sacera (svetog čovjeka), uvijek vođenog od strane neke moći s njezinim interesom.

Zadnje poglavlje, *Gubitak ljudske kuće i kraj ekologije*, kao da predstavlja rezignirajući zaključak autora o definiciji suvremeno shvaćene ekologije. Kada ekologija zahvati šire, dolazi do podviga uspostavljanja smisla nad cjelokupnom kućom zemlje. Pravac nije poznat, jer tehnički i tehnološki moment zahvaća sve pore čovjeka. Svijet postaje funkcijski i funkcionalno fundiran, a čovjek kaže autor osvrćući se na Rifkina, gubi vrijednost po sebi, jer postaje puka informacija koju je potrebno odgonetnuti. Jednom odgonetnuta, ljudska jedinka tada postaje informacija koja u povratnoj sprezi čini kibernetičku cjelinu djelotvornijom.

Saša Marinović

Saša Poljanec - Borić
KULTURA ANGAŽIRANE
SOCIOLOGIJE

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Biblioteka Centra za istraživanje
demokracije, dobru upravu i lokalni
razvoj, Zagreb, 2013., 124 str.

Knjiga *Kultura angažirane sociologije* Saše Poljanec - Borić sabrani su radovi na 124. stranice, koje je autorica napisala u periodu od nekoliko proteklih godina (od 2007. do 2011. godine). Knjiga je iskreno i emotivno svjedočanstvo jednog perioda u kojemu se autorica izravno anagažirala sa svojim stručnim znanjem oko problema i kontradikcija „privatno-javnog partner-

stva“ na koje su upozoravali i drugi aktivni građani i građanke diljem Hrvatske, primjerice na prosvjedima na Cvjetnom trgu u Zagrebu, za Srđ u Dubrovniku ili oko uređenja rive u Splitu.

Autorica, koja je multidisciplinarnog obrazovanja, pristupa analizi društvene zbilje u Hrvatskoj vrlo široko sa stajališta različitih struka, s dominacijom angažirane sociologije, odnosno sociologije koja angažirano, jasno i određeno reagira na dnevne događaje, ali i sustavno istražuje suvremenu zbilju tranzicijskog društva. U strukturi knjige stoga nalazimo kraća i duža poglavlja, odnosno osvrte i analize kojima je zajednička poveznica upravo angažirani, beskompromisni odnos prema društvenoj zbilji suvremene Hrvatske.

Tako će čitatelj naći u knjizi obraćanje „mojim frendicama“, ali i vrlo ozbiljne analize različitih sredina u Hrvatskoj koje pod utjecajem kapitala doživljavaju specifične elemente „turistifikacije“ i transformacije. Dr. sc. Saša Poljanec-Borić vrlo jasno izlaže svoje stavove, naročito u vezi s neadekvatnim prijedlozima transformacija turističkih središta, koja postaju žrtvama „privatno-javnog partnerstva“. U tom smislu, autorica se bavi analizom zbivanja u Zagrebu na primjeru Cvjetnog trga, Dubrovnikom i različitim prijedlozima promjene njegovog turističkog *imagea* s jasnom porukom o tome da „obični stanovnici Grada“ neće od golf projekta imati nikakve koristi, kao i Korčulom u kojoj je izgrađen mastodontski trgovački centar, koji potpuno narušava izgled povijesnog staroga grada Korčule.

U prvom dijelu knjige, na engleskom jeziku objavljena je studija slučaja Hrvatske ostvarena primjenom metoda intervjua s mnogim američkim stručnjacima o profi-

lima suradnje s Hrvatskom, međunarodnom suradnjom, njenim mogućnostima i ograničenjima, vođena principima održivog razvoja društva. U nastavku knjige izlažu se nekad kraći, nekad duži problematski eseji o aspektima transformacije društvenog života Hrvatske u doba tranzicije. Posebnu pažnju autorica knjige posvećuje analizi transformacije prostora, investitorima, europeizaciji Hrvatske te procesima turističkog razvoja vrlo kompetentno što ne čudi jer je svojevremeno autorica magistrirala na temi turističkih potencijala Dubrovnika, a doktorirala iz područja ekonomskih dimenzija turizma. U svim dijelovima – raspravama u ovoj knjizi, autorica razvija kritiki sociološki diskurs čime angažiranu sociologiju smješta u okvir specifične kulture ponašanja, dijaloga, analize i djelovanja. Držimo da je najveća kvaliteta ove knjige upravo angažiranost sociološkog djelovanja kao osnovnog principa djelovanja – pisanja i zalaganja za jasno određen vrijednosni pristup kritičke društvene znanosti koju autorica beskompromisno primijenjuje.

Autorica u svojim raspravama suvereno koristi termine „apartmanizacije“, „žderanja prostora“, degradacije Lenucijeve potkove, odnosno totalne komercijalizacije prostora grada koji time gubi gotovo sve svoje kvalitete urbanog, civiliziranog krajoblika, kulture i ambijenta.

„Afera Cvjetni trg“, primjerice, prije nekoliko godina pokrenula je mnoge stanovnike Zagreba da iskažu kritički stav prema načinu na koji se interveniralo u samo srce grada. Kritika je bila usmjerena prema rušenju povijesno zaštićenih objekata, intervenciji u pješačku zonu, izgradnji podzemne garaže, financijerima tih transformacija i utjecala je na formiranje

nevladine skupine „Pravo na grad“, koja je i danas aktivna u obrani prava građana, između ostaloga i na legitimno sudjelovanje u donošenju transparentnih odluka u javnom interesu. Autorica u ovoj knjizi jedno poglavlje posvećuje problematici preobrazbe navedenog trga, uloži različitih aktera, „politika“, pritisaka i neefikasnog procesa donšenja odluka.

U nastavku knjige, zanimljiv je kratki ekskurs o nužnoj europeizaciji Hrvatske gdje autorica ne ostavlja nikakvu sumnju o potrebu što bržeg učlanjenja Hrvatske u EU. „Za Hrvatsku naciju to je, dakle, pitanje modernizacije ili provincijalizacije“ (str. 71). U nastavku, u raspravi o prostoru, autorica podsjeća na primjer Cvjetnog trga, ali i slučaj rušenja triju secesijskih kuća u Rijeci što nije izazvalo nikakav protest javnosti, niti interes nadležnih službi. Na primjerima neadekvatnog tretiranja prostora, autorica ispravo ukazuje na „zaostale javne politike“ (str. 77) koje daju prostora razvoju „špekulantskog urbanizma“ koji se razvija pod krinkom afirmiranja demokratske većine (str. 78). Mnoge kritičke napomene upućene su i raspravi o aspektima različitih „životnih stilova“ budućih gostiju u našoj turističkoj ponudi koji će u diznificiranim ambijentima provoditi svoje turističke dane!

U poglavlju pod simptomatičnim nazivom „Puni kreveti iznad praznog Grada – priča u četiri slike“, autorica se kritički osvrće na plan preobrazbe Srđa u golf igralište konstatirajući da izgradnja golf igrališta na prostoru Srđa iznad Grada predstavlja „nasilno oplemenjivanje teritorija“ (str. 96) ukazujući na notornu činjenicu – stanovnici Dubrovnika neće imati nikakve ili gotovo nikakve koristi od realizacije predviđenog projekta. U nastavku knjige

slijedi tekst o otoku Korčuli u čijem je istoimenom gradu podignut „mastodontski trgovački centar“ (str. 101). Autorica ispravno ukazuje na činjenicu da ne samo arhitektonski, urbanistički, nego i simbolički novosagrađena građevina nema nikakvog razloga svog postojanja. Autorica daje zanimljiv „tijek donošenja odluka i radnji“ kao mogući put uz pomoć kojeg je donešena odluka o izgradnji navedenog trgovačkog centra (str. 102).

U zaključnom, nešto većem tekstu pod naslovom „Društvena dioba prostora u tranziciji – tipologija negativnih smjerova i moguće društvene posljedice“ (str. 107-120) autorica sumira svoje nalaze i formulira konceptualne dimenzije razmatranja iznesenih tema. Oslanjajući se na razne autore koji su raspravljali o užim ili širim aspektima tema o kojima je i sama raspravljala u ovoj knjizi i u drugim djelima, autorica problematiku smješta u nekoliko elemenata tipologija. Uspješno kombinirajući svoju sociološku naobrazbu te ekonomsku specijalizaciju, autorica, oslanjajući se na neke prijedloge tipologija, formulira „tranzicijsku društvenu diobu prostora“ (str. 108), koja je karakterizirana brutalnom gentrifikacijom i „obodnom favelizacijom“ (str. 109). Tranzicijska zbilja dozvoljava gotovo sve – kompromitiranje kontaktnih zona, smanjenje zaštićenih površina, rurbano razlijevanje (*sprawl*) i rurbano gentrificiranje (str. 112-114), a dodiruje i problem poznat kao „*gated communities*“ (zatvorene, ograđene zajednice) i druge procese čije će se posljedice vidjeti tek u nekim kasnijim vremenima kada će mogućnosti i vremena „za popravljavanje“ biti vrlo malo.

Zaključno možemo reći da je knjiga Saše Poljanec-Borić zrela, utemeljena i argu-

mentirana rasprava o nekim značajnim problemima, koji se razvijaju u zemlji skupa s razvojem procesa tranzicije – onako kako se on u nas razvijao i još se razvija. Neuređenost procesa donošenja odluka, devastacija obalnih područja i gradova, kriva revitalizacija, upliv različitih interesnih skupina u procese donošenja odluka i neplanirana politika budućnosti, teme su ove knjige kao niz procesa koji degradiraju budućnost, ali i sadašnjost hrvatske situacije. Autorica knjige, priznata stručnjakinja u području sociologije turizma, u ovoj knjizi vrlo otvoreno, kritički angažirano i beskompromisno raspravlja o mnogobrojnim elementima ključnih dimenzija društvenog, ekonomskog i političkog razvoja zemlje. S punim pravom autorica je dala svojoj knjizi naziv „angažirana sociologija“ jasno se opredjeljujući za aktivan angažman, a ne neutralnost. Autorica takvu kritičku sociologiju smješta u okvir „kulture“, koja ne označava samo potrebu postizanja određene „kulture“, nego upućuje i na potrebu smještanja kritičke sociologije u odgovarajući okvir kulture dijaloga, čega očigledno još uvijek nedostaje u suvremenom hrvatskom društvu. Čitatelj ove zanimljive knjige svakako će naći mnoge poticaje za osobno promišljanje svakodnevice i perspektive razvoja našeg društva, ali i niz temeljnih informacija, koncepata i ideja iz područja suvremene sociologije.

Jana Šarinić

Fran Novljan
BOLJUN: KMIECKI ŽIVOT I UŽ(A)NCI.
Zbornik za narodni život i običaje 58,
Hrvatska akademija znanosti i
umjetnosti, Općina Lupoglav, Naklada
Kvarner, Zagreb, Lupoglav, Novi
Vinodolski, 2014., 647 str.

Knjiga *Boljun: kmiecki život i už(a)nci* etnološka je monografija nastala prema zapisima profesora Frana Novljana (1879.–1977.) koji se čuvaju u arhivu Odsjeka za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (sign. SZ 87 a-f), a nastali su u razdoblju od 1898. do 1899. te od 1950. do 1960. godine. Tiskana je kao Zbornik za narodni život i običaje, knjiga 58., a rukopis je priredila dr. sc. Tanja Perić-Polonijo. Novljan se, kao mladi gimnazijalac, u prvoj fazi svog etnografskog rada oslanjao na naputak *Osnovu za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu* koju je metodološki za sve zapisivače hrvatske (i južnoslavenske) tradicijske kulture razradio i 1897. godine objavio dr. Antun Radić, urednik Akademijinog *Zbornika za narodni život i običaje*. Pola stoljeća kasnije, Novljan se na poziv Odbora za narodni život i običaje Hrvatske (tada Jugoslavenske) Akademije i prof. dr. Milovana Gavazzija, vanjskog suradnika Odbora, ponovno vraća sustavnim istraživanju i opisivanju tradicijske kulture Istre odnosno Boljuna kao njenog zavičajnog dijela. Rekonstruirajući i revalorizirajući materijalne i nematerijalne aspekte boljunske tradicije u vremenskoj distanci od pedeset godina Novljan je jedan od rijetkih zapisivača, suradnika Akademijinog Odbora koji je uspio sastaviti opsežnu i cjelovitu lokalnu monografiju na lokalnom govoru dosljedno slijedeći strukturu Radićeve *Osnove*.